

Előfizetési ár:
Évnyegyedre vidéken 2 ft. 50 kr.
helyt 2 — 24 —
Félévre vidéken 5 — 40 —
helyt 4 — 48 —

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

32. szám

Kolozsvárt Szombat Julius 2.

1853.

Tartalom:

Jókai Mór erdélyi útjáról. *Dózsa D.* — Egeres kastélya, vizokádója és hideg forrása. *Kövári.* — Bolog perczek. *Alt Géza.* — A rabló ládája. *Be-szély.* — Hírfüzér. — Nemzeti színház. — Mozaik. Hirdetések.

Jókai Mór

erdélyi útjáról.

Hogy nemzetünk ragyogó tollu-romantika, Jókai Erdélyt ha bár csak átfutólag meglátogatta, s regényes vidékein lelkére oly benyomásokat igyekezett szerezni, melyek már korábban is illeték őt phantasticus gondolataiban: ezt hazánkra nézve minden esetre egy eseménynek tartom, s lehelten, hogy journalistikánk terén is elmulasztaszam hazafias örömem kifejezését.

Nem mondatom, hogy a romantika terén Erdély el volt volna feledve, sőt épen országunknak a nemzeti irodalom terén legbatalmasb tollu regényírója dicsően kiemelt néhány korszakot multjából, s a történeti regényírás terén irigyelhetővé tette Erdélyt Magyarhon előtt. Ő Erdély Scott Waltere lön, s általa mint az angol birodalomban Scotia, a magyar nemzetiség birodalmában Erdély örökítője lön.

De mind a mellett csak egy csepp az oceanból az, mit Jósika, s körül Gyulai Páljáért szinte illő e ponton is megemlékezmem, — Kemény Zsigmond — kimerítettek.

Oly viharos multja volt ezen csak történeti multban gazdag országnak, annyi nagy férfaink nyugszanak elfeledett sirjaikban s oly sok természeti bájnt öntött el az alkotó szép vidékeinken, hogy egy költői léleknek végtelenül szabad terét semmi átvonult tekintély sem praecoccupálhatta.

Fájlalom igen nagyon, hogy Jókaival nem találkozhattam, ki egyébaránt elég barátságos volt igénytelen lakhelyemet utjába ejteni. Azt hiszem, személyesen tapasztaltam volna rajta azon kellemes hatást, melyet minden útas mulhatlanul érez Erdélyben, ki ezt ekkor nem látta.

De bár személyesen ki nem fejezhettem, az ő átutazása nekem többszerű örömet okozott.

Főörömem az, hogy ez országról, melyről ő eddigi irományaiban is mindig ábrándos lelkesültséggel emlékezik, kétségen kívül, az itten érzett benyomások után többször meg fog emlékezni, s azon ködképek helyett, melyek látatlan tájak eszményítése által szoktak alakulni s alakultak az ő tolla után is, az általa már látott és megismert tájak, helységek, vidékek fognak ezután eszményítettetni. Eddig sok minden felett a képzelgés volt nála alapja a valóznak, ezután a való alapjáról bocsáthatja szét a végtelenségig képzelgéseit.

Megismerkedett a néppel, melyet ő távolában csak sejtett, s melyet saját képzeménei vagy a kronikák után rajzolhatja; most élethűbbek leendhetnek arczképei; ha igaz, hogy mint az időben, ugy a nemzeti szellemen egyik század csak ismétlése a másikkal.

Kitüntette e körutja által azt, hogy az irodalom szent ügyének a legkomolyabb szán-

dokkal oda engedte magát; mert valóban, hogy történeti emléket hűséggel állithassunk elő, mulhatlan szükséges azon helyiségek személyes ismeret. Mielőtt a történeti események lefolytak; s a nép szellemének ismerete, melynek eszményes festjük; szükséges a léleknek azon eszményes tárgyalás alá vett korral, körülményekkel, hogy gondolataink azon érzelmek kifejezései lehessenek, melyek ott és oly viszonyok közt lelkeinket meghathaták.

Örömem az, hogy épen Jókai viseltetik Erdély iránt oly nagy előszeretettel s rokonszenvvel, kinek különös szép eszméit láttam már főként a bérczi tájak leírásában. S most midőn ő írói pályáját ennyi szorgalommal tanulmányozza, ha páratlan szép írásmódjára gondolok, hiszem, hogy az ő nevét a költészet istene nemzetünk kebelében örökíteni, s babérlombjai közül nem kevésre lesz felírva Erdély neve.

Másik nevezetes örömem azon szívélyes fogadás, melyben őt Erdély fiai részesíték, azon érdeklődés, mely irányában mindenfelé nyilvánult.

Jókai most a magyar szépirodalom legfeltünőbb képviselője lévén, az ő személyében magának az ügynek látom szétgerjedett érdekét, s örülnöm kell, hogy a hallgató Erdély e kitüntetett részvét által, elárulá egyszerűs mind, hogy ez idők szavát helyesen átértette.

Az irodalom most a mi nemzetiségünk lelke, ez azon tűzhely, hol életünk oltárlángja még világít, s midőn ennek szendén éltető sugárai felé tárt karral siet a nemzet, jól választá az útát. Buzgalmunkat, lelkesültségünket és áldozatkészségünket ide kell most mind áldoznunk. Oly nagy szükségünk van arra! Eddig sokfelé oszlott erőnk, ezermesterek voltunk s minden mivünk elhamarkodott, most egy terere hajtottak össze az idők; illő e tért betöltenünk; és e tér nemzetünk szellemi s anyagi érdekeinek s erejének kifejtése, fölvirágoztatása. Az anyagi fejlődés erőssé teendő az államt, emelni fogja a szellemet, a szellemi pedig meg fogja őrzeni a nemzet életét s dicsőségét.

És mint ez alkalommal is tanusítva lön: Erdély fiai értik e helyzetet, mely egyszerűs mind épen azon kedvező reményekkel kecsgetet, hogy közös buzgalmunk a nemzeti irodalmat belterjileg is illő fénypolczára helyreállitandja, sőt ez idők szerint, midőn minden szellemnek s minden honfias áldozatkészségnek épen e téren kell összpontosulnia; s midőn a magas kormány is a nemzeti fejlődés s miveltetés s általában a civilisatio iránt résztvevő érdeklődéssel van; engem biztat a remény, hogy belterjű irodalmunk nem sokára még fényesb polczot foglal el mint valaha, főként a szépirodalmi szakmában, hol igen fényes emlékekkel e tehetségdús ország nem kérkedhetik.

Szépirodalmunk belterjű emelkedésére nem kedvezőtlen kilátást nyujt azon hír is, hogy épen e hetilapok Jókainak ígéretét bírják, hogy annyi vállalatok közt is, hasábjain, az ő kellemes tollával találkozandunk.

E hír, mig egyfelől a tehetségdús fiatal író Erdély iránti mélyebb rokonszenvét tanusítja, másfelől kezeséget nyujt nekünk a Hetilap kiadójának s szerkesztőjének életre-

lóságukról, mely a lap emelkedő belbecsében s kelendőségében nyilatkozik.

Ezek azon szempontok, melyekből én Jókai erdélyi útját kedvező eseménynek tulajdonítom nemzetünk itteni részére nézve; midőn egyszerűs mind azt sem mellőzhetem el, hogy őt Csatári Otto, egyik szintén feltűnő magyar honi fiatal író előzte meg erdélyi útjában, azon meggyőződésünket tetézve, hogy Magyarhon fiai több figyelmet kezdenek most Erdélyre fordítani mint ekkor, midőn e hazza ismeretébeni elmulasztásukat igazán vétkenek lehetel nevezni, mert a föld kerekéségén nem volt tán nemzet, mely más országra szakadt nemzetfelét ugy nem ismerte, mint Magyarország bennünket, s mely minden szellemi s anyagi vállalatok iránt, olyak iránt pedig, melyek a köznemzetiség érdekében igényeltek figyelmet, oly annyira közönyös volt volna.

Örvendek azonban, hogy e vádat oly korszakban mondhatom ki, midőn már az inkább csak a mult időt terheli, s melyeknek maradványait most naponként mindinkább elenyészeltetve kezdjük látni.

A nemzet compact részének mindig kötelessége oda fordítani figyelmét, előékenységet s áldozatkészséget, hol még azon lételért is küzdeni kell, melyet neki a compact lét biztosít.

Dózsa D.

Egeres

kastélya, viz-okádója és hidegforrása.

Kolozsvártól észak-nyugotnak a Nádos völgye néhány magyar falun viszen át, melyek egy része részint papi javak, részint a gróf Csákiak birtoka vala. Ki ez erdőellen hegyek között figyelem nélkül halad, alig sejtendi, hogy a geologia s régiségtan egyik leggazdagabb mezejét tapodja.

E hegyvidék Kolozsvártól kezdve fel Gyerővásárhelyig, s Kóródtól át SzentLászlóig néhány négyezred mértföldön annyi tenger-maradványt mutat fel, mennyit tán egész Erdély sem. Azon osztriga hegykövülettől, melyre a Fellegvár épült néhány órányira a föld színe gyakorta egész csigahalmokot mutat fel; mig más felől Almásnál, Köblösnél, Vásártelkénél a kőszén leggazdagabb rétegei találhatnak. A völgyben lomhaskodó kis Nádos e tengeri maradványokból annyi jódot vesz fel magába, mennyit alig tartalmaz bár melyik forrásunk. Oly megbecsülhetlen víz, mely csak Erdélyben folyhat el ily használatlan, mely némely idegenek szerint Kolozsvár bár melyik gyógyszerárát nélkülözhetővé tenné, ha kelően furdóvá alakíttatnék.

Ily különös föld az, mit az újabb civilisatio mondhatni számba sem vett: mit azonban a római bezzeg megtudott becsülni. Sokak előtt lesz paradoxon a rómaiakra lelt hitvallkozás korunkban, mely irodalmilag oly keveset tud az itteni római nyomokról. Csodálatos, de ugy van, hogy itt szomszédunkban egész korunkig, a római nyomokról csak a nép őregei tudtak; tudományosan buvárokni pedig mindenki elfeledte. Most mikor a kormány a topai völgyen útát vitet a Meszesnek, csak most jöttünk hírre, hogy a római nyomok...

dos-mentén fel Nádos, Sárd, Köblös, Vásár-
telke, Lapupatak, Középlak s.b. határan né-
hány lábnyi föld alatt még ott hever a római
rakott út, mit a mérai határon a Nádos mint-
egy száz öl hosszában egészen kimosott. Csak
most jövünk nyomára, hogy Nagy-Almás és
Zuthor mellett egy római telep-maradvány he-
ver a rét füve alatt, s hogy az út a Meszes
alá egy római várhoz vezetett, hogy ott hi-
hetőleg átvágjon a Szilágynak.

Ily érdekes helyen haladunk fel a festői
szép kalotaszegi leányok között Egeresre,
mi Kolozsvártól mintegy 5 órára esik.

A kérdéses falu a Nádos partján völgy-
ben és dombon fekszik. Századunkig posta és
országút mene el rajta, minek a gyérővásár-
helyi hegy járhatóvá tétele végetvetett. Most
ott setélik a völgy magánosan, elhagyatva,
epedve várva a perczet, melyen a Nagyvá-
jadról bejöheto vaspálya kellő fényére fogja
emelni.

Egeres egy uradalom középpontja volt
hajdan, melyhez Lapupatak, Árgyos, Dank,
Forgácskút és Tötteleke tartozott: most fel van
oszolva. Ez uradalom félszke a kastély volt,
mely most is ott emelkedik a falu közepén a
Nádos és egy kis patak felszigetében. A
kis dombon, melyre emelték, az emeletes,
négyszegben körülfoljó bástyás épület még
mind fennáll, öt szobáját maig is lakják, míg
a többi át van már adva az enyészetnek, any-
nyira, hogy néhol a fedél is hiányzik.

Benne egy görög menekült lakik, Ipsy-
lanti volt hadsegéde, mint haszonbérlo: a ke-
délyességéről s szép lóvairól ismeretes Alvizi
János, vagy mint az őt ismerő Erdély nevezni
szokta — Jenályi, mi tán törökül Jánost teszen.

E kastély rajzát most átvázó Klimkovi cs,
pesti festész barátunk rajzóna utána nem so-
kára venni fogja az irodalom; ugyanakkorra
tartom fel e kastély történeti előadását is.

A vár homlokzatának hossza 60 lépés.
Mikor épült s ki építeté azt, bajos határo-
zottan megmondani. Minden világosságot e
tárgyra a felirat ad, mi kapuja homlokán köbe
véste, következőleg hangzik: ANNO DONI
MILESIMO QUINGENTESIMO SEPTVAGE-
SIMO SECVNDO.

FORTUNA VIRTUTEM SUPERANS.
OMNE DURUM PACIENTIA FRANGO.
SEPE LESA PACIENTIA FIT FUROR.

REBUS IN ADVERSIS PACIENTIA PRO-
BATUR.

E feliratot közepét egy oda illesztett czi-
mer szakítá meg; mi azonban ma már nem
létezik. E czimer körül néhány jelentéktelen szó.

A vár északi szárnyába lépcsőzet vezetete
fel, e lépcsőzet homlokán még maradt fenn
egy feliratos kő. Felső felén ott vannak a
Báthori czimer sarkányfogai; mellette két fe-
lől B. és I. Alább következő versek olvashatók:

Invitam hvmnam defle incommoda vitae
Heraclite; scatet plvribus illa malis.

Tv rvrsvs si qvando alias extolle cachinvm
Democrite: illa magis lvdicta facta fvít.

Interea hec cernes meditor qva deniqve tecvm
Fine fleam, avt tecvm qvomodo plene jocer:

Eennyi minden felirat. Azonban még né-
hány szóhagyományt is megkivánunk említeni,
mi annyival becsebb, mivel a vár története
homályban dereng. Egyike az, mely régen
szerzetesek birtokának mondja, mire adataink
is vannak. A másik az, hogy e várban élt
volna MICZBÁN, itt született volna a hét
Miczbán fiu.

Mind a mellett, hogy a régi esemény is-
meretes, jónak látom az egeresi versiot ide
jegyezni.

Hajdan, a magyar királyok alatt itt éle
Miczbán sétét jellemű nejevel. Egyszer mint
a kastély alatt állnának, koldusnó közelit, ki
háromszoros ikrének alamizsnát kér. Miczbán-
né fajtalanúságot sejtje e csodás szülésben, s
alamizsna helyett olszida a szegény nőt. A
nő elment, de megátkozta.

Ellenség út a hazára, Miczbán esatára
megy, neje hon teherben marad, s mikor férje
haza térne, jövén a Nádos jobb partján, a falu

alatt egyik cselédét kosárral látja a vizokádó
tő felé közeledni. Mit viszz? kéri a megré-
mültet ura; s a kétségbeeselt cseléd meg-
mondja: mikép Miczbánét megfogá az átok
s nem három, de hét fiat szült; s félelmében
hatat a tóba vetni parancsolt.

Miczbán a különös eseményt férfiasan
vette, uradalma hat falujából hat hiv embert
hivat, s a hat fiut közöttök elosztja, hogy föl-
nevelnék. Az asszonyoknak pedig néma hallga-
tást parancsolt.

Tizenhat év múlva, mint tudni tudni akar-
ják az egeresiek, a kastély most is lakott
déli bástyájában hosszu asztal volt terítve,
mit fényes vendégek ültek körül. Ott ül Micz-
bánné is szeretett nagy fiával, kit egyetlen-
nek hit. Azonban felnyilik az ajtó, s rajta hat
fiu lépik be egyképpen öltöztetve, anynyira,
hogy alig lehte egymástól megkülönböztetni
Miczbán feláll és sétét hangon szól: Mit ér-
demel, urak, a nő ki hat ily fiut eldob? Micz-
bánné nem várva mástól feleletet: halált kiált
ily lelketlen anya fejére. Tizenhat év alatt
már elfeledte volt szürnyü tettét. Jól van! le-
gyen hát halál a bére — szóló Miczbán — ugy,
asszony, halál fia vagy.

Az ajtót melyen bejöttek, a helyet hol
az asztal állt, maig is mutatják. Csak annyiban
különböznek, hogy egyik elbeszélő Micz-
bánnénak kegyelmet ad, a másik pedig nem.

Ez eseménynek némi nyomai is marad-
tak fenn, ugymint egy sírkő a reform. templom-
ban, mi a múlt század végéig a templom föl-
dén hevert, sírbolt felett, mit azonban onnan
a mult században Daniel István a falba va-
koltatott. E felirat, kivéve a bezárandó sza-
vakat elég olvasható; a láthatlan részt az ek-
klesia jegyzőkönyvéből, egy 1782-i leirat után
egészítve ki, következőleg közölhetjük:

XIII. RÉSZ.

A ZET JÁNOS LÁTÁSA ZET LÉLEK MON-
DÁSA: BOLDGOK A HALOTTAK, KIK AZ
URBA HALNAK MEG, MERT ATTOL FOG-
VA NIUGDALOMBA VADNAK.

Itt egy czimer következik, mit két szár-
nyos angyal tart, s melynek mezejében egy
oroszlán ül lábában nyilvesszöt tartva. Alább:

Ephitaphium Egregii et Antiqui Stemma-
tis Nobilita ornati viri Domini GABRIELIS
BOCSKAI. Qui diem clausit Ao (aetatis XXI)
Christi (vero 1616).

Hac sub BOCZKAUS GABRIEL jacet umbra sepultus
Dulce quiescentis more quiescit humo;
Vix dum contigebat florentia Tempora vitae
Occubuit fato prima Juventa suo.
Hic genus a MICZBÁN SIMONE trahebat Avitum
Cujus septem prole erat aucta Domus.
Sex jubet exponi Coniux, quos forte ferenti
Obvius it MICZBÁN res patefacta fuit,
Infantes MICZBÁN famulus melioribus usus
Caute clam temida Coniuge curat ali,
Atque uti creverunt numeros auxire suorim,
Ex his BOCZKAUS vir pius ortus erat
Dignum fortuna multo meliore fuisse
Et genus, et virtus, et pia vita docent.

Magyarul:

Sírirata BOCSKAI GÁBORNÁK, a kitü-
nő s ősi törzsökü nemesnek, érényes férfiu-
nak, ki napjait életének 21-ik évében zárta
be Kr. születése után 1616-ban.

Ezen árnyék alatt BOCSKAI GÁBOR fekszik eltemetve
édesen alszik a földben, mint lenyugvó szokott.
Életének virágzó korát alig hogy elérte
ifjusága elején balsorsa alatt lerogyott.

Ő ősi nemzetségét MICZBÁN SIMONTÓL hoztala,
kinek háza hét sarjadékkal volt megnevelve,
Nője hatot kitételti parancsol, az őket vivővel
történetesen találkozáván MICZBÁN, a dolog vi-
lágosságra jött.

A csecesmőket hűségese szolgálói által vigyázva,
félénk nőjétől elitokolva fölnevelteti MICZBÁN,
és hogy felnőttek számukat övéhez kapcsolá.

BOCSKAI a kegyes férfi ezektől származott
Hogy méltó vala sokkal jobb sorsra

Azt nemzetsége, érénye s kegyese élete tanusítják.

Említők a Miczbán-féle mondában, hogy
a gyermekeket egy tóba akarák vetni, e tó
Egeres egyik ritkasága.

Tőle Kolozsvár felé, a Nádos jobb part-
ján, hegy tövében egy 4 öl átmérőü kerek
töttükör áll, melyből kis patak foly ki, s mely

időváltozás előtt háborog, évek teltén pedig
magasra lökve annyi vizet hány néha, hogy
az egész rétet elborítja. A nép feneketlennek,
a miveltebbek tengerszemnek hiszik. Beszélük,
mikép egy itteni szegény nemes embernek
egyetlen vágya volt, e tót megmérhetni: foly-
tonosan gyűjté a pénzt, s mikor negyven fo-
rintja volt, Kolozsvárra ment, s az egészre
spárgát vásárolt. Hazajött, belé ereszté a tó-
ba, de elnyelte.

Ily ajánlatok után indultunk a tó viz-
gálására: vizét édesnek, s 11 R. fokunk ta-
láltuk. S az oda czipelt spárgahalmaz csö-
törtököt mondott, mert minden bevetéseink da-
czára alig találtak egy enber magasnyinak.
Véleményem szerint e tó nem sorozható az
ugynevezett tengerszemek közé, hanem egyike
hazánk vizokádóinak. Vagy lehet egy lecsa-
polódó csatornája a felette fekvő hegyekben
összegyülő s koronként magokat kivágó vi-
zeknek. Hogy e tó valósággal hánykódik, fel-
duzzad, látható kraterszerű kúpjéből.

Van még Egeresnek egy forrása, mi
szinte megérdemli a figyelmet. Ez Bálványos
nevű erdejében tőle másfél órára esik. A leg-
bujább virágzatú rétet vezetett egyelőre, onnan
erdőbe emelkedtünk bikk és csere erdőbe, mely-
nek itt ott mutatkozó gyertyánfái ölet 60 fo-
rinttal fizetik Kolozsvárt a kaptametszők. A
magas vadroszákkal diszlő erdőben vaddisznó,
farkas, öz, róka, nyest, vadmacska tanyáz. Ily
regényes helyen egy patak martján találjuk a
kérdéses forrást, mely ölnyi futása után a pa-
takba szakad. A forrás egy öltönyös-kar va-
stagságon tör fel. Szagja van s vasassága mu-
tatójául veres ülepet hagy, ize azonban a leg-
kellemesb. Az alap, miből buzog s a min végig
foly, fővénykö, mit igen könnyen lehetne für-
dőkáddá vágatni. Mérséke egy a legkülönö-
sebb: 7 R. foku, míg a patak 13 vala: oly
hidegség, mit kézzel vagy lábbal egyelőre 2-3
percznél tovább alig állhatni ki. Az eredetileg
ismert forrással szemben egy más kisebbet is
fedeztünk fel, mit hasonlónak találtunk az előb-
bivel, pedig a hegy ellenkező irányáról for-
rik. S minthogy e két forrásnak jövöve van
a csúzók ellen: az első forrást Inezédi, a má-
sodikat Macskási hideg forrásának neveztük, a
helyek birtokosairól. Télben nem fagy be, sőt
melegnek állítják, s nevezetes róla az, hogy
a nép nem mer belőle inni, mert hiedelme
szerint egy óranegyedre minden bevett táp-
láléka azonnal föl lesz a viz által emész-
ve: ez étvágy készítő erejét mi is tapasztalók.

Ily gazdag a mi hazánk, csak egy is-
meretlen falvában is mennyi nevezetesség!

Kö v á r y.

BOLDG PERCZEK.

Én is életem néha egy egy boldg perczet
Midőn ifju valek, midőn még reméltem,
Midőn tudta szívem még mi a szeretet:
E boldg perczeket soha nem felejtem.

Ilyenkor ha néha bánat sujta engem,
Mert hol az ember, ki soha nem szenvedett?
Vigasztalásul egy angyal volt mellettem,
Ki velem érezve, velem elkényezett.

Kért, öntném szívébe bánatom tengerét.
Mondván: fájdalmain fele ugy is övé;
Hogy ő is nő lévén, vigaszul született,
Hogy ha megosztozunk, nem oly nehéz többé.

Ekkor a szenvedés keblemből búcsut velt,
Öröm s boldogságnak adván benne helyet:
Ilyenkor érezém, vannak boldg perczek,
Miket itt e földön feledni nem lehet.

Alt Géza.

A rabló ládája.

Beszély.

(Egy orvos naplójából.)

Irland Sligo nevű partvidékén, hozzá férhellen mocsárok és hegyek közt egy sereg ember él, kik e védhely rejtekeiben a törvényekkel dacolva, régi idők óta üzik a pálinkafőzést és csempészetet.

E hegyek közt lakott egy család, mely minden ismert foglalkozás nélkül, sokkal jobban élt, mint a völgy s lapály lakói, kik napi szükségüket nehéz mezői munkával szerzik meg. Ha az irlandi pór heves vérékatát tekintetbe vesszük s meggondoljuk, hogy élete annyi nélkülözés közt foly, s hogy csak kis munkaszünet vagy drágaság kell s ő a szó teljes értelmében éhhalálnak van kitéve, csodálkozunk kell, hogy a gondatlan csempészés és rabló-életre még csak oly kevés család adta magát. Azon családfejét, kiről mint törzsökös irlandiról akarok beszélni, Hill Murphynak hívták. Neki mindig volt mit enni; a legdurvább öltözetben járt, de soha rongyosan, mint a völgy lakói; marczona, vad kinezésű, s magas termetű volt; szemében tagjártatásában és egész magatartásában azon kihívó rabló tekintet látszott, mely mutatta, hogy mindenkiel harcban áll, s hogy senkitől sem fél, vagy legalább ezt tette. Ha a gyermekek, kik a hegy alatti faluban laktak, hirtelen fegyver ropogását vagy a mélységbe zuhanó szikla dörgését hallák, féltéken futának össze s halkan mondták egymás közt: „A farkas kibújt barlangjából.” E farkas Hill Murphynak volt. Egyébiránt senkinek sem jutott eszébe tulajdonképi életmódjára gondolni; s ő még övéi irányában sem volt közlékeny, és sötét, tartozkodó jellemével több ellenséget szerzett magának, mint rablásai által.

A völgy lakói közül igen kevesen mentek fel a Murphynak magán álló házához, de ezek úgy rajzolták azt le, hogy a mások kíváncsiságát hataimason felingerlék. Azzal egy sem dicsékedheték, hogy e háznál jól fogadták. A Murphynak gyermekei nem voltak kedvesebbek, mint atyjok; két fia s egy leánya volt. A fiak erősek, a leány ritkaságszerű volt, de egyszerűen oly gyenge elméjű birt, mely csaknem az együgyűséggel vala határos; egész nap hosszú haját fésülte, mint egy siren s arczában gyönyörködött, melyet egy cseber vízben, a háznál lévő egyetlen tükörben, nézett.

Bár mily heves, durva és vad volt az atya, leánya iránt egész másként viselte magát. Gyöngédségét növelte még azon részvét, melyet a leány ingadozó egészsége okozott. Minthogy napról napra hervadni látta, meggyőződék, hogy valamely veszélyes betegség bántja, s elhatározá orvოსoltatni. Megmondá fiainak, hogy a házra gondot viselni egy ideig reájok bizza, míg a szegény beteget a völgybe viszi. S valóban lóra tette, maga is háta megéült s lassan leereszkedett a hegyen egyikéhez azon szent forrásoknak, melyekről Irlandban azt hírlík, hogy a leggyógyihatalnabb betegségen is segít. Hill Murphynak leánya lassan utazának ide, s a vén rabló a forrást hasonlító czéltől látogató zarándokok némelyike előtt annyira ismerős volt, hogy közeledtekor titokteljesen kezdének egymás közt suttogni s csodálkoztak midőn láták, minő buzgalommal segít a betegnek azon kegyes szertartások teljesítésében, melyeket mindinkább növekvő gyengesége miatt a gyermek nem végezhet.

Mit csináltak ezalatt Murphynak fiai? Alig távozott el apjuk, kitől mint zsarnoktól reszkettek, a fiatal rablók örömtelven ujjongattak szabadságuk felett.

Az öregebbik korlátlanúsága örömeiben egy leányt vett nőül a hegyek közül, ki csak annyiban volt női teremtmény a menyinyiben a fiut szerette. E nőnek még öt testvére volt, méltók a Murphynak-családdhoz, kiknek foglalkozásuk az évszakok szerint változott; majd juthat loptak, majd vadat a közeli erdőből; néha segíték a Murphynak-családot a titkos pálinkafő-

zés eredményét eladni; főleg a pálinkát főzni és meginni; készek voltak mindig a parti dugárusokkal szövetkezni s a lázadók s rablók soraiba állani. A vén Murphynak családdal ép oly keményen és szeszélyesen bánt mint a magáéval, s mégis azt hitte, hogy ő legjobb irányukban. Mint rendesen szokott, nem juthat eszébe, hogy zsarnoksága korlátlan hatalmát elvesztheti. Ha otthon legyen, az összeesküvést valóban meg is hiúsította volna. Ő maga is igen éber volt, s az egyetlen lény, ki őt valóban szerette, leánya, bár mily félszeg vala más dolgokban, e tekintetben oly okosnak mutatta magát, hogy kétkedni lehet e merény sikerülése felől.

Murphynak főleg neje elvesztése után lőn leánya iránt kizárólag gyöngéd; némelyek szerint az elhunytak emlékeit tisztelé benne, ki 20 évig osztozott vad élete sorsában; mások azt tarták, bánata tette őt oly jó atyává, mert leánya gyengeségét azon durva bánásmód okozta, melylyel neje iránt volt, midőn az e gyermekeket szíve alatt hordá. Murphynak neje, mint mondták, nem is a háznál halt meg; kényszerítve volt a város egy korházába szaladni, hogy meghaljon. De miként lehet hinni, hogy e nő valaha elhagyhassa gyermekeit? S más felől Murphynak bánata ily módon nyilatkozott volna-e? Itt kétségen kívül titoknak kelle lapangani, melyet azonban csak gyantások után lehetett kitalálni; csak annyi volt bizonyos, hogy Murphynak neje eltűnése után leánya iránt gyöngédebb, de más emberek iránt még durvább s vadabb lőn; e szeretet volt az egyetlen emberi érzet, mely kebléből még ki nem halt.

Látott-e az ember valaha csodálatosabb dolgot, mint azon jámborság, melyet Murphynak oly hirtelen magára vett? mondá egyik nő a forrásnál, imáját megszakasztva.

— Áldassék Isten! felelt a másik. Valóban csodálatos látni, miként vet keresztet azon féltalt leányra, s miként öntözi a forrás szent vizével; s az vizsgálást ad az embernek, hogy ily nagy vétke is megtérhet egykor.

— Dicsértessék szent Brigitta, szolt az első, de az még nem megtérés, ha az ember mellét veri; egy ily rablóknak sokáig kell imádkozni, míg az hasznára lesz; hangosan kell irgalomért kiáltoznia, hogy mindazon sok rosszát elnyomja, mely ellene az égre kiált.

Tán még tovább folytatta volna az emberszerető asszony, ha a nagy vétke, kinek üdve felől kétségeskedett, hosszas térdhajlón-gása közben hozzá oly közel nem jő, hogy meghallhatta volna; ezért elnémult; de én hiszem, hogy Murphynak nem szineskedett, s hogy megtérésének egyetlen föltétele — leánya meggyógyulása volt. Azonban imája és bánata annak egészségét vissza nem adhatták.

Ekkor a rabló irántai szeretetből ezt merete tenni, mit husz év óta nem tön; fényes nappal a városba ment, hogy az orvosoktól tanácsot kérjen. Ily uton ismertem meg. Miután a beteget megvizsgáltam s az atyát kikérdém, kinyilatkoztattam, mit már orvostársaim is mondanak, hogy nem segíthetek. E szavakra egy ideig különös tekintettel néze reám, aztán leborult s átfogá térdeimet.

— Orvos ur, mondá, mentse meg gyermekemet! S a könyek csorogtak szeméből. A szegény leány, ki épen annyira csodálkozott, hogy atyját térdelni látja, nem értve ennek okát, reszkető karjait atyja nyaka körül foná s kérdezte mi baja?

Mindkettőt fölemelém; az én szemeim is szinte nedvesek voltak, de ismételnem kelle, hogy mit sem tehetek. Az ily felelet lealázó a tudományra nézt, s az orvos csak akkor mondja ki, ha valóban meg van felőle gyözdöve.

— Tehát elveszitem őt! kiálta fel az apa, életem virágát, az egyetlen lényt, a kit szeretek! Orvos ur, én mindenemet oda adom megmentéséért. Nem mint koldus jöttem, hogy leányomat ingyen gyógyítsa meg. Én tudok fizetni, — úgy, mint a gazdagok. Nem hiszi ön? S leányát kézen fogva eltávozott a nélkül,

hogy egy szót szóljon. Este felé visszajött, de egyedül.

— Orvos ur, mondá, tudom mennyire lehet engem gyűlölni, s megvallom, hogy ön kétkedhetik ígéretemben, de most felpénzzel jöttem, ha átveszi ön leányom ápolását; lás-sa, itt arany van. — S egy marék aranyat vett ki, zsebéből. — Ez minden, a mi még megmaradt, de én önnek adom; ha meggyógyítja leányomat, könnyű lesz nekem még többet is hozni. Láthatja, hogy megtudom fizetni az orvost és orvosságát; meg tudom előre fizetni. Vegye ön, vegye mind s mondja, hogy An-námát meggyógyítja.

— Jó barátom, felelék, én szegények orvosa vagyok s csak kötelességemet teljesít-ném, ha leányát meggyógyítanám, de önnek minden aranya sem képes azon tudományt adni nekem, melylyel csak az Isten bír; az Isten magának tartá fenn, csodát tenni, s igen fáj ismételnem, hogy csak csoda által maradhat életben ön gyermeke.

— Ön tehát vonakodik? kiálta fel a szerencsétlen keserű gúnynyal, mely az örültek nevetésére emlékeztete. Tudja meg hát ön is, ki vagyok. Nem nyerek tehát e városban sem pénzért, sem könyörgésért semmit! Ha perem volna, az ügyvédekől s bíráktól természetesen nem várhatnék igazságot, mert azok engem a törvények ellenének tartanak, de azt hívém, hogy a gyógytudomány nem boszulja meg magát senkin, még rajtam sem.

Hasztalan igyekeztem vele megértetni, hogy félre magyarázza vonakodásomat, s hogy az orvos valóban csak a beteget s a betegséget nézi.

— Ah! mondá az előbbi iszonyu nevetéssel, az én leányomat nem gyógyítani meg! Lenne csak ön hegyeim közt, majd kényszeríteném reá!

Gyorsan távozott s a lépcsőken még néhány heves szót mondá, melyek meg nem sért-hetének, mert inkább a kétségbeesés, mint harag kifejezései voltak.

Murphynak és leánya elhagyák a várost a nélkül, hogy valakinek eszébe jutott volna a rablót feltartoztatni; mindenki szánakozott rajta, noha régóta fel volt adva s a törvény-szól-gái könnyen elfoghatták volna azon embert, kit saját házában egy sem mert volna közü-lök megtámodni.

(Folytat. követ.)

H I R F Ū Z É R.

* Kolozsvár július 2-kán. Nem tehet-jük, hogy említelen hagyjuk Rajka Péter, szorgalmas gépészünk újabb művét, mely tehetségének egy igen szép bizonyítványa. A munka egy kézi vas-sajtó a lyc nyomdájában, melyet kevés kivétellel merőben R. állított elő, s a hozzáértők véleménye szerint oly helyes szerkezetű, hogy a külföldről hozott sajtókkal a versenyt diadalmasan kiállja. Rajka ur most egy óra készítésével foglalkozik a fejevári torony számára, melynek leg-kisebb szegét is ő fogja előállítani.

* Azon nem régiben fölmerült hir, hogy a szivargyárt városunkból máshova vinnék, mint értesültünk, alaptalan.

* B. Hunyadról írják, hogy a napokban a víz iszonyu árárokat tett azon kerületben. Maga B. Hunyad is úgy el volt öntve, miként a magasabban fekvő házakba a víz egy láb-nyira emelkedett.

* A Dézs környékéről jöttek ellenben állí-tják, hogy ott a közelebbi időben folytonos szárazság aggodtá a mezei gazdákat.

* A kolosi, sz. lászlói, apahidi és fejevári patakok fölötti boltozott hidak kijavítására f. hó 7-kére árcsökentés van hirdelve, mely a kolozsvári építészeti kerület hivatalában fog tartatni.

** Az idén már több magyarhoni fiatal jött Erdély tudományos beutazására. Jelenleg Melczér Gyula és Klimkovich arc- és tájfestő művelésében, s...

dekre kirándulásokat, miután a székelyföldnek veendik útjokat. Klimkovics Kővári számára már is több romot levett, s egész útjában szorgalmasan fogja gyűjteni a festőiségeket.

**Sikó Miklós festőnk is elutazott már a székelyföldre, hol Borszék és Előpatlak lesz főmunkái helye. A leveendő tájak egész lajstromát jegyezte fel magának, mi mi hasonló célra lesz összegyűjtve.

*A brassói lap szerint Kacsvinszki társaságát oda igen várják. Molnár György az igazgatóság nevében 12 előadásra bérletet nyitott. A társaságról minden jót beszélnek s első előadását e hó 3-kára remélték. Rosz kilátás van télire német társasághoz. Kreibig, német színházvezető, Bukurestbe ment, s Brassónak Szebenneli összeköttetéséhez oly föltételeket szabott, melyek még nem teljesítettek.

— Az amerikai kristálypalota e hó 15-én fog megnyitni. Az épület köré rövid idő alatt egy egész új város emelkedett, melynek nagyobb része pálinkakorszákból áll.

— „Magyarország és Erdély képekben“ című munka első kötet e hó elején elhagyja a sajtót. E kötet hatvannál több képet hoz, s így többet, mint a mennyit a kiadók az egész munkához ígértek.

— A Brüsselt Londonnal egyenesen összekötő tengeralatti telegraf mult hó 21-kén nyitott meg.

— Bairutban egy beduin nő hat élő gyermeket szült.

— Szász Károly ismert költőnk és körösi ref. tanár kedves neje, kitől Iduna név alatt több jeles költeményt olvastunk — mult hó 17-kén elhunyt. Béke poraira!

— A paris-lyoni vasúttársaságnál egy özönviz előtti állat roppant csoportjára akadtak, mely a mastodonok kivesselt fajához tartozik. Két alkappczája elvitelére 12 erős ember volt szükséges.

Nemzeti színház.

Színészeink még folyvást itt mulatnak. Legújabb esemény körükből az, hogy Böhm Gusztáv karnagy megérkezett. Az előadások most kissé meggyérültek, mit a nyári időkzár beállta tett szükségessé. Utolsó közlésünk óta előadott darabjait

Jun. 25-kén Egy óra. Jun. 26-kán Prófétá. Jun. 28-kán Hunyadi László. Böhm vezetése mellett. A legsikerültebb előadások egyiké. Jun. 29. Lumpaci Vagabundus.

A legközelebbi vasárnap, mint halljuk a színházban fognak tűzi játékkal egybekötött előadást rendezni.

M O Z A I K.

* Párisban van egy sajtószertő gyár, mely isteneket készít. A raktár fölött nagy betűkkel olvashatni: az afrikai istenek raktára. A készítmények leginkább kelnek Senegalban, hol annyi király van, mint volt a középkorban Olasz- és Németországban fejedelmek. Ezek az afrikai királyok folytonosan harcolnak a legcsekélyebb okból is, és ha valamelyiket megverik, istencit lecsapja s másokat renddel Frankhomból, hol az említett gyárban igen sok művész foglalkozik kigyóféjú, oroszianserényű s tigriskörmű bálványok készítésével. Ha az ily király új szállítmányt kap, hogy bálványai jóságát megpróbálja, tüstént harcot kezd. Mondják, a gyárnak jó kelete van.

* Egy roppant gazdag angol lord kiszámította, hogy ha vagyona értelmében arany pénzre váltaná, s ezeket egymás mellé tenné, az épen 24 angol mérföld 83 ölyvi vonalt volna.

* Párisban nem rég egy varga úgy eltűnt, hogy senki sem hallott felőle. Egyszer egyik szomszédja a postán következő tartalmu levelet vésztöle: „Atyám föbe lőtte magát, négy testvérem öngyilkos volt, sógorom nem rég az ablakon ugrott ki, s nőm gyermekágyban halt meg. Eggedül maradtok az életben, s így lehellen tovább folytatnom azt, s midőn ön e levelet olvassa, már nem vagyok. Csakugyan a szerencsétlent — kinek egész családjában az öngyilkosság mania volt — a Seineből halva húzták ki.

HIRDETÉSEK.

(162)

AZ ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG PROGRAMMJA.

A cs. kir. kivált. **austriai első Biztosító társaság Bécsben**

a szabályai 1. §-ban lévő fölhatalmazásnál, s az 1848-ki közgyűlés e felett hozott határozatánál fogja mai naptól kezdve, az osztalék-táblák által meghatározott bizonyos összeg fizetése mellett átveszen következő biztosításokat:

I. Életbiztosítást. Ez alatt oly szerződés értetik, miszerint bizonyos személy elhunytakor, egy előre meghatározott összeg fizetetik ki.

Ez osztály szerint a biztosítás történik:

1. egy egész életre,

2. meghatározott időre, vagy 5 vagy 10 évre.

Az első esetben a töké kifizetetik, bár mikor történjék a biztosítottnak halála; az utolsó esetben, ha az az előre meghatározott időben történik.

II. Kiállítási biztosítást. A társaság kötelezi itt magát bizonyos személynek, előre meghatározott tőkét fizetni ha az a 19, 20, 21, 22, 23 vagy 24-ik év folytá után még életben van.

Ez életkor előre meghatározandó, s mindenkinek lehetségessé tétetik ez által, egy tetszés szerinti harmadik személynek (a biztosítottnak) bizonyos életkorba léptekor valamely tőkét helyezni maga kiállításá végett rendelkezése alá.

III. Jövedelem biztosítást. Ez osztályban a belépőnek bizonyos évi jövedelem biztosítatik.

Az osztalékterifában meghatározott, egyszer mindenkorra fizetendő töké letétele mellett, mely a társaság visszakövetelhetlen sajátjává lesz, a belépő választásától függ a jövedelmet évenként, vagy az igazgatósággal különös egyezés szerint, felévenként húzni.

Az igazgatóság hiszi, hogy ily nemű biztosítások fölvétele által azon közönség sűrűs kívánatának felel meg, mely más üzletágra iránt ép annyi bizalmat, mint hű ragaszkodást mulatott.

Valamint a biztosításoknál elemi csapások ellen, melyek egyesek jöllétét megrázhathatják, úgy itt is sokak egyesülése által, az egyesek aránylag csekély adózása mellett, a családok szerencséje biztosítására a legjótékonyabb eredmény célzóztatik, midőn pénztökök szerzetelnek, melyeknek létezése annyival kívánatosb, mennyivel azoknak igénybevitelére a szükség bizonyos, sőt gyakran váratlan közelben van, minthogy mindenki tudja, hogy a természet adóját előbb vagy utóbb le kell fizetni.

A francia-, angol- és németországi tapasztalásokat használva az igazgatóság egyelőre csak a kezdőben említett biztosítási nemeket hozhatta be; azonban fentartja magának, a biztosítás ezen ágának kellő kifejődésekor, oly biztosításokra is kiterjeszkedni, melyek a közszükségnek megfelelnek, s oly kedvezményeket léptetni még életbe, melyeket fejlődőtségre megenged.

A társaság e biztosításokért jelentékeny vagyonával kezkeszkedik, mely most áll:

3,000,000 ft. törzstőkéből s ezen kívül

1,000,000 ft. tartaléktőkéből s a mégki nem felt biztosításokból félre tett osztalékokból.

Ez összesen 4,100,000 frtra menő jelentékeny alap által a társaság ezután is, mint eddig a legutányosb föltételek s károsulás esetén, a legpontosabb kárpótlás mellett biztosítottot nyújt

tűzvédek ellen

mindennemű épületek, készletek, gabona és élelmi szerekre néz, továbbá

(1-3)

elemi csapások ellen

útban lévő jóságokra néz vizen és szárazon, s fölhívja a t. cz. közönséget ezen biztosításban is élénk részt venni.

Az igazgatóság mellőzi szabályai jelességét s a nála biztosítók irányában elismert solid eljárást kiemelni, s csak azt említi meg, miszerint a fennállása óta kiszolgáltattott biztosító oklevelek száma már **egymilliókétsszázczere** megy, mely körülmény élénk bizonsága hatásköre nagyságának s a közönség bizalmának.

A szebeni főügynökségen kívül, nagy piac 120 sz. alatt Szaluszki Constantin urnál, a t. cz. közönség kényelmé végett még következő ügynökségek állanak fenn:

Kolozsvárt: Tilsch János urnál.	Csik Szt. Mártonban: Lanczey Fer. urn.
Brassóban: Bogner D. G. „	Hátszegben: Lengyel Antal urnál.
Ujgyházban: Drotloff A. „	Köhalomban: Meskó D. A. „
Vizaknán: Gunesch Károly „	Berethámban: Maurer Mih. „
Sz. Udvarhely: Hickman Gusztáv urnál.	Déván: Kovács Isai „
Abrudbányán: Hermann M. urnál.	Szamosújváron: Novák O. G. „
Szászrégenben: Hellvig Károly urnál.	N. Enyegyén: Papp János „
M. Vársárhely: Kábedó Ferencz „	Beszterce: Schanckbank János urnál.
Fogarásban: Leutsch Károly „	K. Fejérvárt: Várdi Károly „
Balászfalván: Hovrig Tivadar „	Medgyesen: Wachsmann M. és C. „

kiknél a társaság minden szabályai s egyéb irományai díjtalan találhatók, s minden nemű tudakozódásra kész fölvilágosítás adatik.

Szeben, julius 1853.

Szaluszki Constantin,

a bécsi kivált. első biztosító társaság főügynöke.

(157)

(3-3)

FIGYELMEZTETÉS.

Naponként történik, s a mezei termesztermények begyűjtéséig még mennyi nem történhető jégvíhar állati pusztítások elegendő okul szolgáltnak arra, miszerint minden mezei gazda saját jólété s nyugalma megszerzésére, oly egyesületbe lépjen, mely a károsodás esetében, kártalanlással, előbbi helyzetébe visszaállítani képes legyen.

S minthogy erdélyi kölesönös jég-s tűzkárméltó társulatunk az idei év folyamala alatt is, mint a mult évinél még nagyobb erőt képes volt kifejteni, ennélfogva, mindazon t. cz. mezeigazdák, kik még nem részesültek ezen társulatnak, teljes bizalommal fölszólíthatnak: természetmennyek mentesítésével e hazai társulatunkban annál inkább résztvenni, mivel ezen társulat tagjainak egyszerűs módot nyújt, a társulat pénztárához csak is annyival járulni, mennyi ennek évi kiadás.

Ezen társulatba beállás megtörténhetik akár a társulat igazgatóságánál Kolozsvárt (Belső-középutca Ócsai-ház 457 szám alatt, akár pedig kis hazánk vidékein következő ügyvivőseinknél u. m. Balászfalván: t. Daniel Eugen, Bánfi-Hunyadon: Ujvári László, Baróton: Császár Dávid, Besztercen: Kreisel Daniel, Bethlenben: Mihály Endre, Décsen: Kovács és Torna, Dobo-

1853-és telek-cladás.

A lovagiskola terén 2 sz. alatt a nap során fekvő Topler-telek — melyen van két kőépület több rendbeli lakó szobakkal, két téli és nyári konyhával, fa-kamarával, 24 lóra való istállóval, kocsiszinnel, két száraz pincével, kövel rakott udvar, szivattyus kút, egy nagy kiterjedésű gyümölcsös kert, örök áron eladó. Értekezhetni iránta Szentegyházutczában 280-ik sz. alatt.

(154)

(2-3)

JÓSZÁGELADÁS

A Maros mellett Marosujvárral átellenben egy jól rendezett jószág eladó. Bővebb tudósítást ad Bányai Vitalis ur szentegyházban 160 szám alatt, a 2-ik emeletben.

(155)

(2-3)

JÓSZÁGELADÁS

A Maros mellett Marosujvárral átellenben egy jól rendezett jószág eladó. Bővebb tudósítást ad Bányai Vitalis ur szentegyházban 160 szám alatt, a 2-ik emeletben.